

FN-forbundets Nyhedsbrev

Årgang 3, særnummer, 10. december 2008

Særnummer i anledning af 60-årsdagen for
Verdenserklæringen om Menneskerettighederne

Indhold i dette særnummer:

Leder: Menneskerettigheder à la carte	2
Ambassadør Tyge Lehmanns indlæg ved konferencen "Konventioner Under Pres", den 24. oktober 2008 på Christiansborg	4
Verdenserklæringen om Menneskerettighederne	11

Deadline for stof til næste nummer af nyhedsbrevet er den 12. januar 2009.

Udgivet af FN-forbundet, Store Kongensgade 36, 4.th., 1264 København K, www.una.dk,
e-mail: fnforbundet@una.dk, ISSN: 1901-645X
Redaktion: Anni Herfort Andersen, Henrik Døcker, Hanne Steinmeier og Jørgen Estrup
(ansvarshavende)

Leder: Menneskerettigheder à la carte

‘Er der noget at fejre?’ – sådan lød overskriften på et debatindlæg i dagbladet Information i anledning af FN-dagen den 24. oktober i år. I indlægget beklagede generalsekretærene for Flygtningehjælpen, Amnesty, Red Barnet og FN-forbundet det skred, der er sket i det officielle Danmarks vilje til at overholde de konventionsforpligtelser, som vi har påtaget os. Et skred, som vi senest har set i den danske regerings tilsidesættelse af gentagne henstillinger fra UNHCR om at give irakiske asylfamilier beskyttelse. Konferencen: ‘Konventioner under pres’ på FN-dagen var et forsøg på at råbe politikere og myndigheder op – et forsøg på at holde fast i en gammel dansk tradition for – også internationalt – at holde, hvad vi lover.

I dette særnummer af FN-forbundets Nyhedsbrev i anledning af 60 året d. 10. december for Verdenserklæringen om Menneskerettighederne har vi valgt at bringe ambassadør Tyge Lehmanns indlæg fra ovennævnte konference sammen med Verdenserklæringen i fuld længde. Tilsammen trækker de på glimrende vis perspektivet op for FN’s arbejde i medgang og modgang: Kampen for idealerne på trods af konflikterne i en stadig mere kompliceret og fælles global virkelighed. Men især ét problem er åbenbart fra Tyge Lehmanns analyse og af ham meget præcist identificeret som ‘folkerettens akilleshæl’: ‘den manglende mulighed for at

sikre sig, at staterne nu også overholder deres internationalt påtagne forpligtelser.’

Det er her Danmark kunne og burde gøre en forskel, men i stedet med sin adfærd på ny fremprovokerer spørgsmålet: Er der noget at fejre? For hvor stor vægt lægger vi egentlig på at overholde Verdenserklæringen og de menneskerettigheder, som vi selv har tilsluttet os som nation? Er det egentlig mest en form for bekvemme politiske signaler, når omstændighederne kræver det?

Alle – i og uden for Danmark – ved i kølvandet på Muhammed karikaturerne, at vi er stålsatte forsvarere for den ytringsfrihed, som Verdenserklæringens artikel 19 fastslår: ‘Enhver har ret til menings- og ytringsfrihed; denne ret omfatter frihed til at hævde sin opfattelse uden indblanding og til at søge, modtage og meddele oplysning og tanker ved et hvilket som helst meddelelsesmiddel og uanset landegrænser.’

Men hvordan har vi det med artikel 9: ‘Ingen må underkastes vilkårlig anholdelse, tilbageholdelse eller landsforvisning.’? - Hvis ikke Højesteret havde grebet ind, så havde både Byretten og Landsretten accepteret den administrative fængsling af to tunesere, som PET med opbakning fra Regeringen havde sat i værk. Og er der nogen af de an-

svarlige ministre, som har beklaget og undskyldt overtrædelsen af artikel 9?

Eller artikel 10: 'Enhver har under fuld ligeberettigelse krav på en retfærdig og offentlig behandling ved en uafhængig og upartisk domstol, når der skal træffes en afgørelse med hensyn til hans rettigheder og forpligtelser og med hensyn til en hvilken som helst mod ham rettet strafferetslig anklage.'? - Ikke blot de to tunesere, som ifølge PET truer tegneren Knud Westergaard på livet, men også andre udlændinge - senest omtalt er en iraker, som har haft ophold i Danmark siden han i 2001 flygtede fra Saddam Husseins overgreb - er administrativt blevet stemplet som 'en fare for statens sikkerhed' (læs: 'terrorist'), besluttet udvist og er samtidig blevet nægtet oplysning om begrundelsen: 'Integrationsministeren har bestemt... at de oplysninger, som har ført til vurderingen... ikke må videregives til udlændingen... '.

Og, når vi nu er i gang, hvad så med artikel 11: 'Enhver, der anklages for et strafbart forhold, har ret til at blive anset for uskyldig, indtil hans skyld er godtgjort i henhold til lov ved en offentlig retshandling, hvorunder han har fået alle de garantier, der er fornødne for hans forsvar.'? - Ingen af de omtalte udlændinge har i det danske retssystem fået opfyldt den elementære menneskeret, som består i, at enhver anses for uskyldig indtil det modsatte er bevist.

Ja, den danske statsborger, som PET ligeledes har stemplet som en 'sikkerhedstrussel' uden at ville tage nogen form for retslige skridt imod ham, må lide den tort, at landets statsminister offentligt erklærer sig enig med PET. Har vi erstattet menneskeret med standret i Danmark?

Vi plejer ikke at skåne andre lande for kritik af deres mangel på respekt for menneskerettighederne, når de går over stregen. Menneskerettighederne er universelle, men i Danmark er vi godt på vej til at behandle dem som en menu, man kan vælge og vrage i efter for godt befindende. Menneskerettigheder à la carte er ved at blive en dansk nationalret.

Desværre er den officielle danske reaktion ikke beklagelse og eftertænksomhed, når det bliver klart, at grundlæggende menneskerettigheder er blevet krænkede her i landet. Attituden er arrogant og fornærmet: 'Der er ikke noget at komme efter!'. Var det ikke på tide, at vi blev enige om, at danskeres rettigheder og forpligtelser på menneskerettighedsområdet var så vigtige, at de skal skrives ind i Grundloven. Så ville respekten for menneskerettighederne ikke afhænge af det til enhver tid værende politiske flertal. Så ville man vide - også uden for landets grænser - hvor Danmark står.

Jørgen Estrup, landsformand i FN-forbundet

Ambassadør Tyge Lehmanns indlæg ved konferencen "Konventioner Under Pres", den 24. oktober 2008 på Christiansborg

Tyge Lehmann har gennem et langt arbejdsliv i Udenrigsministeriet især beskæftiget sig med FN. Det løber op i deltagelse i 25 FN-generalforsamlinger siden 1972 og en række FN-verdenskonferencer bl.a. Kvindekonferencen 1980 i København, Menneskerettighedskonferencen i Wien 1993, Racismekonferencen i Durban 2001. Hans arbejde har især fokuseret på menneskerettigheder og staternes forpligtelser på dette felt såvel som på andre retsområder såsom retsordenen på havene og bekæmpelse af international terrorisme. På FN's 50 Generalforsamling i 1995 var Tyge Lehmann formand for arbejdet i generalforsamlingens 6. Udvalg (det juridiske udvalg).

Jeg kan næsten allerede høre nogen sige: hvordan har Du dog kunnet holde ud at deltage i alt det FN-snak. Hvortil jeg må svare, at det har jeg, fordi de globale udfordringer – krig, sult, undertrykkelse af mennesker, terror, klimaudviklingen – berører selve vores eksistens og kræver globalt samarbejde om

løsningerne. Og her er FN dvs. De Forenede Nationer, hvor også Danmark har en stemme, det relevante universelle forum for den overordnede drøftelse af verdens problemer og vedtagelse af konkrete forslag til handling med henblik på at løse disse problemer. Vi er, som det ofte er blevet sagt: én menneskelig familie hér på jorden. Som et af slagordene lød på Durban-konferencen: *One race, the human race*. Og prøv lige at genlæse indledningen til FN-pagten, hvor denne grundlæggende målsætning bl.a. kommer til udtryk på følgende måde – citat – "vi de forenede nationers folk er besluttede på at bekræfte troen på fundamentale menneskerettigheder, på menneskets personlige værdighed og værd, på mænds og kvinders såvel som store og små nationers lige rettigheder"- citat slut. Det kan ikke siges meget bedre, og det er en fantastisk udfordring at være med til at søge denne målsætning realiseret. For mange vil det sikkert være en overraskelse at læse i dette citat, at ligestillingen mellem mænd og kvinder er indskrevet allerede hér i FN-pagten fra 1945. Godt gået! Jeg må med skam at melde tilstå, at jeg først blev opmærksom på dette citat fra FN-pagtens indledning i forbindelse med forberedelsen af Kvindekonferencen i København i 1980. Man har jo forståeligt nok en tendens til fortrinsvis at se på de operative

bestemmelser i enhver traktattekst, men jeg har efterhånden lært - og også selv praktiseret - at de indledende såkaldte præambulære bestemmelser er væsentlige for at forstå, hvilke motiver der ligger bag traktaten og dermed også er bestemmende for i hvilken ånd traktatens bestemmelser skal fortolkes.

FN-dagen

FN-dagen i dag d. 24. oktober er selv sagt den rigtige lejlighed til at zoome ind på FN's betydning i fortid, nutid og fremtid. Og dagens tema: *Konventioner Under Pres*, er yderst relevant. - Tillad mig lige at indskyde, at det ofte er blevet kritiseret, at vi har for mange FN-dage, FN-år og FN-tiår. Fra dansk side har vi da også været noget tilbageholdende med at anbefale alle disse mærkedage og -år - medmindre naturligvis det var os selv der foreslog dem! Som fx den 26. juni, dagen til støtte for ofrene for tortur eller ti-årene for Verdens oprindelige folk (the Worlds Indigenous Peoples). Fordelen ved disse mærkedage er naturligvis, at verdens nationer og borgere bliver opmærksom på fx torturfænomenets alvorlige karakter, og at der er folkeslag på jorden, de oprindelige folk, hvis sårbare situation alt for længe har været overset, og som kræver en indsats fra verdenssamfundets side for deres overlevelse og videre udvikling. Og FN-dagen er under alle omstændigheder en relevant dag at gøre status over udviklingen. Ligesom mærkedagen til markering af situationen for halvdelen af jordens befolkning: Kvindernes kampdag d. 8 marts.

De internationale konventioner og de forpligtelser der følger med

Generelle betragtninger

Og nu til mit emne om de internationale konventioner og de forpligtelser der følger med. Det er jo i princippet meget enkelt. Aftaler skal holdes og opfyldes i god tro. Det er den latinske grundsætning: *Pacta sunt servanda*, der fra tidernes morgen adskiller det ordnede retsamfund fra kaos. Så hvis man blot overholder sine aftaler, skulle alt jo være i den skønneste orden i de nationale samfund såvel som i det internationale samfund. Men som allerede Lenin udtrykte det: tillid er godt, men kontrol er endnu bedre. Og sådan var det i det sovjetiske og de østeuropæiske samfund under den kolde krig, hvor kontrol med borgernes adfærd var en hovedingrediens i samfundet. Men de selvsamme lande fandt pudsigt nok ikke, at der var nogen grund til kontrol i det internationale samfund mellem staterne. Her var det nok med tilliden. Go'morgen! I den kolde krigs tid var det således stort set umuligt at komme igennem med forslag i FN om en uafhængig kontrol med staternes overholdelse af deres internationale traktat- og konventionsforpligtelser. Og det har altid været folkerettens akilleshæl, den manglende mulighed for at sikre sig at staterne nu også overholder deres internationalt påtagne forpligtelser - i modsætning til situationen i de nationale samfund, hvor vi både har domstole, politi, ombudsmænd og en fri presse til

i givet fald at fremtvinge en overholdelse af reglerne overfor genstridige borgere. Det er ikke regler det skorter på. *We are in no shortage of rules*. Det er den effektive gennemførelse i praksis – *the famous implementation gap* – der er problemet.

Folkeretten savner ganske enkelt et effektivt gennemtvingsapparat. *FN-pagten* er ganske vist en for medlemsstaterne international forpligtende traktat. En slags forfatning for det internationale samfund med et debatterende parlament (Generalforsamlingen) en udøvende magt (Sikkerhedsrådet) og sågar en Domstol (Den Internationale Domstol i Haag). Der er blot den hage ved denne "forfatning", at der kun i meget begrænset omfang kan træffes bindende afgørelser, som kan gennemtvinges overfor staterne. Det er således frivilligt om staterne vil underkaste sig Domstolens myndighed. Mindre end en 1/3 af FN's medlemsstater har på forhånd accepteret Domstolens kompetence til at afgøre uoverensstemmelser/tvister mellem staterne; blandt disse er Danmark naturligvis, men blandt Sikkerhedsrådets 5 faste medlemmer, der gerne skulle foregå de øvrige medlemsstater med et godt eksempel, har kun Storbritannien accepteret Domstolens myndighed (jurisdiktion). Frankrig, Kina, Rusland og USA glimrer ved deres fravær. Hertil kommer, at bindende afgørelser alene kan træffes af Sikkerhedsrådets 15 medlemmer og kun hvor der foreligger et brud på freden eller en trussel herom. Rådets 5 faste medlemmer har oven i købet vetoret

overfor enhver beslutning af substantiel karakter. Sikkerhedsrådet har yderligere beføjelse til at gennemtvinge afgørelser truffet af Domstolen i en konkret sag mellem to eller flere stater. Men som nævnt kan det kun blive relevant for de stater, der har accepteret Domstolens kompetence til at lade deres uoverensstemmelser afgøre ved Domstolen. Det gælder som bekendt for Danmark og de øvrige nordiske lande. Hvis Danmark fx havde tabt Storebælt-sagen overfor Finland i 1992 og alligevel havde bygget Broen i strid med Domstolens afgørelse, ville Sikkerhedsrådet kunne have truffet foranstaltninger til at rive broen ned. Godt det ikke kom dertil – som Finland ellers havde truet med. *Come on!*

Siden den kolde krigs ophør med *Murens fald* i 1989 er der til gengæld kommet skred i arbejdet med at opbygge en uafhængig kontrol med staternes overholdelse af deres internationale forpligtelser. På Verdenskonferencen om Menneskerettigheder i Wien i 1993, hvorunder Danmark varetog EU-formandskabet, kom vi igennem med et længe næret ønske om at få etableret en stilling som FN-højkommissær for Menneskerettigheder - et projekt som havde ligget underdrejet i den kolde krigs periode. Et andet projekt der ligeledes havde ligget stille som følge af den kolde krigs konfrontationer gjaldt etableringen af en international domstol til retsforfølgning af personer, der var anklaget for krigsforbrydelser, folkedrab, etnisk udrensning og andre forbrydelser imod menneskeheden. En

opfølgning fra krigsforbryderdomstolene i Nürnberg og Tokyo efter den 2. Verdenskrig, som først er lykkedes nu. Først derved at FN's sikkerhedsråd etablerede særlige domstole til retsfulgning af personer, der har begået sådanne forbrydelser i henholdsvis det tidligere Jugoslavien (1993) og Rwanda (1994). Senere, i 1998, er en permanent international straffedomstol blevet etableret i Haag til retsfulgning af personer, der er anklaget for krigsforbrydelser, folkedrab og andre forbrydelser mod menneskeheden. Denne Domstols statutter trådte i kraft den 1. juli 2002. Yderligere internationale straffedomstole er etableret i relation til de tidligere konflikter i Sierra Leone og Cambodja.

Specifikt om Menneskerettigheder

Vender vi blikket mod de internationale menneskerettigheder har det indtil nu ikke været muligt at etablere en verdensdomstol til behandling af sager, hvor staten har krænket det enkelte individs rettigheder. Et forslag herom på Verdenskonferencen i Wien kunne ikke samle flertal. Derimod har vi, som bekendt, regionale menneskerettighedsdomstole i Europa, og indenfor organisationen af Amerikanske Stater. Også i Afrika er der etableret et regionalt klagesystem om end af mindre forpligtede karakter end det europæiske og amerikanske. De asiatiske lande har derimod ikke noget regionalt klagesystem. De globale FN-menneskerettighedskonventioner, der dækker de borgerlige og politiske rettigheder, de økonomiske, sociale og kulturelle ret-

tigheder samt mere specifikt børns rettigheder, forbud imod tortur, imod race-diskrimination og diskrimination mod kvinder, har egne kontrolkomiteer som staterne skal rapportere til om deres respektive opfyldelse af konventionerne - forudsat naturligvis, at de har ratificeret konventionerne - men noget for staterne bindende klagesystem som det, der gælder under den Europæiske Menneskerettighedskonvention, eksisterer ikke - endnu.

Derimod har oprettelsen af stillingen som FN-højkommissær for menneskerettigheder været en klar gevinst i arbejdet for at fremme respekten for disse rettigheder gennem Højkommissærens aktive dialog med de berørte stater. En dialog som vel at mærke finder sted ude i staterne selv, hvor menneskerettighederne skal stå deres prøve - langt fra mødelokalerne i Geneve. Ligesom i nedrustningssammenhæng er "*on site inspection*" det afgørende middel til at sikre, at en stat overholder sine internationale forpligtelser. Højkommissæren kan ganske vist ikke selv gennemtruffe et sådant besøg imod en stats vilje, det kan i givet fald kun FN's sikkerhedsråd. Men Højkommissæren har til gengæld direkte referat til FN's Generalsekretær, som i medfør af FN-pagtens art. 99 kan henlede Sikkerhedsrådets opmærksomhed på enhver sag, som efter generalsekretærens mening kan true opretholdelsen af den internationale fred og sikkerhed. Højkommissæren har på den måde en direkte kanal til Sikkerhedsrådet, som måske kan

anvendes i de mest alvorlige situationer.

Domstolskontrol og klageprocedurer er naturligvis vigtige retsmidler i bekæmpelsen af forbrydelser og med hensyn til genoprejsning overfor krænkelse af menneskerettighederne. Men disse procedurer sætter desværre først ind, når skaden er sket. Og det gælder jo om at komme krænkelse i forkøbet. *Prevention is better than cure* – som bekendt. Derfor er Højkommissærstillingen et så vigtigt instrument i det internationale menneskerettighedsarbejde. – Man kan også spørge om, hvorvidt de juridisk bindende instrumenter – traktater og konventioner – er mere effektive i bekæmpelsen af menneskerettighedskrænkelser end de ikke bindende deklARATIONER og resolutioner. I en kritisk dialog med verdens regeringer kommer man så længst med Verdenserklæringen om Menneskerettigheder af 10. december 1948 eller de 18 år senere vedtagne to FN-konventioner? Svaret er naturligvis, at begge typer af instrumenter er vigtige redskaber i menneskerettighedsarbejdet. Men i mange situationer kan det være mere tjenligt at løfte den moralske pegefinger på grundlag af en ikke-juridisk-bindende deklARATION, som alle FN's medlemsstater har bekendt sig til, således som det er tilfældet med Verdenserklæringen, end at kaste sig ud i en juridisk konfrontation om fortolkningen af indholdet af en bindende traktattekst. Langt fra alle lande har desuden ratificeret FN's menneskerettighedskonventioner og mange har taget vidtgående forbe-

hold i forbindelse med deres ratifikation. Verdenserklæringen, der fylder 60 år om lidt over en måneds tid, er der derimod ingen stater, der vil lægge sig ud med. Forskellen mellem de to typer af instrumenter, Konventioner og DeklARATIONER, kommer til udtryk i betegnelsen af disse instrumenter som henholdsvis *hard law* og *soft law*. For de juridiske nørder der elsker *hard law* hedder det videre: *hard law is for hard brains and soft law is for – ja hva' mon?: soft brains*. Personligt har jeg udviklet en vis svaghed for *soft law* – men det har sikkert sin naturlige forklaring!

Et eksempel: Da Danmark m.fl. lande under FN's Menneskerettighedskommissions mødesamling i Genève i 1997 fremlagde en venlig, omend kritisk, resolution vedr. Kinas mangelfulde overholdelse af menneskerettighederne, var resolutionens hovedbudskab at opfordre Højkommissæren til at indlede en aktiv og konstruktiv dialog med den kinesiske regering. Og en sådan dialog kom efterfølgende i gang, ligesom EU-landenes kritiske dialog med Kina blev genoptaget. En rent juridisk tilgang havde ikke givet noget resultat, allerede fordi Kina ikke har tilsluttet sig nogen uafhængig international kontrol på menneskerettighedsområdet. Omvendt skal man naturligvis heller ikke blot holde dialog for dialogens egen skyld. Der skulle jo gerne komme nogle påviselige resultater ud fra dialogen. Ellers må man overveje at tage endnu en fredelig konfrontation med det pågældende land. Det er min erfaring, at FN's medlemsstater er særdeles følsomme

overfor at blive hængt ud i FN-resolutioner for åbne døre. Konfrontation i form af militær intervention kan der derimod kun blive tale om, såfremt FN's sikkerhedsråd skulle bemyndige det. Ifølge FN-pagten er magtanvendelse som bekendt forbudt, medmindre det sker i selvforsvar, eller Sikkerhedsrådet har givet bemyndigelse dertil. Magtanvendelse er med andre den aller-, allersidste udvej eller som Mahatma Gandhi så rigtigt har sagt det: *Hvis vold er den sidste udvej, så lad os i fællesskab ofre den næstsidste lidt mere opmærksomhed.*

Et andet eksempel til illustration af, hvor svært det kan være at operere i *hard law*-området vedrører FN's Flygtningekonvention. Under min udstationering fra 1974-77 ved den danske FN-mission i Genève, blev der taget skridt til at indkalde en regeringskonference med henblik på at styrke det materielle indhold af Flygtningekonventionen af 1951 - helst i retning af at give det enkelte individ en selvstændig ret til opnå asyl. Men allerede under konferencens indledende drøftelser i foråret 1975 viste det sig, at en lang række ikke-vestlige lande langt fra at styrke det eksisterende traktatregime ønskede at udbygge undtagelserne i konventionens art.1 vedr. personer, der ikke har ret til flygtningestatus på grund af tidligere begåede forbrydelser såsom krigsforbrydelser og forbrydelser mod menneskeheden. Denne bestemmelse skulle nu inddrage personer, anklaget for apartheid, kolonialisme, neoimperialisme, fremmed besættelse osv. Det

var enden på den konference, som selv besluttede at suspendere forhandlingerne til et senere passende tidspunkt. Som endnu ikke er indtrådt! --- Retfærdigvis skal tilføjes, at da den danske regering 10 år senere i 1986 forsøgte at skabe mere solidaritet mellem staterne i arbejdet for at genhuse verdens flygtninge gennem fremsættelse af et resolutionsforslag herom i FN's generalforsamling, led også dette initiativ, nu i *soft law* udformning, skibbrud. Denne gang på grund af mange især indvanderstateres uvilje mod at skabe særlige kvoteordninger for modtagelse af flygtninge. Disse lande ønskede at stå frit med hensyn til, hvem man ville modtage, det være sig flygtninge eller immigranter.

Afsluttende bemærkninger

Denne oversigt over vores fælles ufuldstændige verdensorden skulle gerne vise, at FN-systemet, sine mangler til trods, har mange relevante instrumenter at spille på. Hvilket instrument eller kombination af instrumenter, der er de mest tjenlige, må afhænge af den konkrete situation. FN-pagtens grundsætninger om fred og fremskridt, Verdenserklæringens budskab om respekt for menneskerettighederne samt de mange efterfølgende instrumenter af juridisk og politisk karakter til opfyldelse af disse målsætninger udgør fortsat grundstammen i vore fælles bestræbelser på at skabe solidaritet og tolerance mellem mennesker og nationer. FN er den relevante verdensorganisation til fremme af disse grundsætninger byg-

gende på princippet om universalitet. Alle stater skal være med for at sikre de gensidige påvirkningsmuligheder indenfor en neutral organisationsramme. De globale udfordringer - menneske-

ge og klimatiske - må vi stå sammen om at møde og overkomme til fælles gavn for nuværende og kommende generationer.

Verdenserklæringen om Menneskerettighederne

Vedtaget og offentliggjort den 10. december 1948 af De Forenede Nationers Generalforsamling.

INDLEDNING

Da anerkendelse af den mennesket iboende værdighed og af de lige og uforgætelige rettigheder for alle medlemmer af den menneskelige familie er grundlaget for frihed, retfærdighed og fred i verden,

da tilsidesættelse af og foragt for menneskerettighederne har ført til barbariske handlinger, der har oprørt menneskehedens samvittighed, og da skabelsen af en verden, hvor menneskene nyder tale- og trosfrihed og frihed for frygt og nød, er blevet forkyndt som folkenes højeste mål,

da det er af afgørende betydning, at menneskerettighederne beskyttes af loven, hvis ikke mennesket som en sidste udvej skal tvinges til at gøre oprør mod tyranni og undertrykkelse,

da det er af afgørende betydning at fremme udviklingen af venskabelige forhold mellem nationerne,

da De forenede Nationers folk i pagten påny har bekræftet deres tro på fundamentale menneskerettigheder, på menneskets værdighed og værd og på lige rettigheder for mænd og kvinder, og

har besluttet at fremme sociale fremskridt og højne levevilkårene under større frihed,

da medlemsstaterne har forpligtet sig til i samarbejde med De forenede Nationer at arbejde for fremme af almindelig respekt for og overholdelse af menneskerettigheder og fundamentale frihedsrettigheder,

da en fælles forståelse af disse rettigheder og friheder er af den største betydning for den fulde virkeliggørelse af denne forpligtelse,

proklamerer

PLENARFORSAMLINGEN

derfor nu denne VERDENSERKLÆRING OM MENNESKERETTIGHEDERNE som et fælles mål for alle folk og alle nationer med det formål, at ethvert menneske og ethvert samfundsorgan stedse med denne erklæring for øje skal stræbe efter gennem undervisning og opdragelse at fremme respekt for disse rettigheder og friheder og gennem fremadskridende nationale og internationale foranstaltninger at sikre, at de anerkendes og overholdes overalt og effektivt, både blandt befolkningerne i medlemsstaterne og blandt befolkningerne i de områder, der befinder sig under deres styre.

Artikel 1

Alle mennesker er født frie og lige i værdighed og rettigheder. De er udstyret med fornuft og samvittighed, og de bør handle mod hverandre i en broderskabets ånd.

Artikel 2

Enhver har krav på alle de rettigheder og friheder, som nævnes i denne erklæring, uden forskelsbehandling af nogen art, f. eks. på grund af race, farve, køn, sprog, religion, politisk eller anden anskuelse, national eller social oprindelse, formueforhold, fødsel eller anden samfundsmæssig stilling.

Der skal heller ikke gøres nogen forskel på grund af det lands eller områdes jurisdiktionsforhold eller politiske eller internationale stilling, til hvilket en person hører, hvadenten dette område er uafhængigt, under formynderskab eller er et ikke selvstyrende område, eller dets suverænitæt på anden måde er begrænset.

Artikel 3

Enhver har ret til liv, frihed og personlig sikkerhed.

Artikel 4

Ingen må holdes i slaveri eller trældom; slaveri og slavehandel under alle former skal være forbudt.

Artikel 5

Ingen må underkastes tortur eller grusom, umenneskelig eller vanærende behandling eller straf.

Artikel 6

Ethvert menneske har overalt i verden ret til at blive anerkendt som retssubjekt.

Artikel 7

Alle er lige for loven og har uden forskelsbehandling af nogen art lige ret til lovens beskyttelse. Alle har ret til lige beskyttelse mod enhver forskelsbehandling i strid mod denne erklæring og mod enhver tilskyndelse til en sådan forskelsbehandling.

Artikel 8

Enhver har ret til en fyldestgørende oprejsning ved de kompetente nationale domstole for handlinger, der krænker de fundamentale rettigheder, som forfatningen eller loven giver vedkommende.

Artikel 9

Ingen må underkastes vilkårlig anholdelse, tilbageholdelse eller landsforvisning.

Artikel 10

Enhver har under fuld ligeberettigelse krav på en retfærdig og offentlig behandling ved en uafhængig og upartisk domstol, når der skal træffes en afgørelse med hensyn til hans rettigheder og forpligtelser og med hensyn til en hvilken som helst mod ham rettet strafferetslig anklage.

Artikel 11

Enhver, der anklages for et strafbart forhold, har ret til at blive anset for uskyldig, indtil hans skyld er godtgjort i henhold til lov ved en offentlig rets-

handling, hvorunder han har fået alle de garantier, der er fornødne for hans forsvar.

Ingen må anses for skyldig i noget strafbart forhold på grund af nogen handling eller undladelse, der ikke i henhold til national eller international ret var strafbar på det tidspunkt, da den blev begået. Der skal heller ikke kunne idømmes strengere straf end fastsat på den tid, da det strafbare forhold blev begået.

Artikel 12

Ingen må være genstand for vilkårlig indblanding i private forhold, familie, hjem eller korrespondance, ej heller for angreb på ære og omdømme. Enhver har ret til lovens beskyttelse mod sådan indblanding eller angreb.

Artikel 13

Enhver har ret til at bevæge sig frit og til frit at vælge opholdssted indenfor hver stats grænser.

Enhver har ret til at forlade et hvilket som helst land, herunder sig eget, og til at vende tilbage til sit eget land.

Artikel 14

Enhver har ret til i andre lande at søge og få tilstået asyl mod forfølgelse.

Denne ret må ikke påberåbes ved anklager, der virkelig hidrører fra ikke-politiske forbrydelser eller fra handlinger i strid med De forenede Nationers formål og principper.

Artikel 15

Enhver har ret til en nationalitet.

Ingen må vilkårligt berøves sin nationalitet eller nægtes ret til at skifte nationalitet.

Artikel 16

Uden begrænsninger af racemæssige, nationalitetsmæssige eller religiøse grunde har mænd og kvinder, der har nået myndighedsalderen, ret til at gifte sig og stifte familie. De har krav på lige rettigheder med hensyn til indgåelse af ægteskab, under ægteskabet og ved dets opløsning.

Ægteskab skal kun kunne indgås med begge parter frie og fulde samtykke.

Familien er samfundets naturlige og fundamentale enhedsgruppe og har krav på samfundets og statens beskyttelse.

Artikel 17

Enhver har ret til at eje ejendom såvel alene som i fællig med andre.

Ingen må vilkårligt berøves sin ejendom.

Artikel 18

Enhver har ret til tanke-, samvittigheds- og religionsfrihed: denne ret omfatter frihed til at skifte religion eller tro og frihed til enten alene eller i fællesskab med andre, offentligt eller privat, at give udtryk for sin religion eller tro gennem undervisning, udøvelse, gudsdyrkelse og overholdelse af religiøse skrifter.

Artikel 19

Enhver har ret til menings- og ytrings-frihed; denne ret omfatter frihed til at hævde sin opfattelse uden indblanding og til at søge, modtage og meddele oplysning og tanker ved et hvilket som helst meddelelsesmiddel og uanset landegrænser.

Artikel 20

Alle har ret til under fredelige former frit at forsamles og danne foreninger.

Ingen kan tvinges til at være medlem af en forening.

Artikel 21

Enhver har ret til at deltage i sit lands styre enten direkte eller gennem frit valgte repræsentanter.

Enhver har ret til lige adgang til offentlige embeder og hverv i sit land.

Folkets vilje skal være grundlaget for regeringens myndighed; denne vilje skal tilkendegives gennem periodiske og virkelige valg med almindelig og lige valgret og skal udøves gennem hemmelig afstemning eller tilsvarende frie afstemningsmåder.

Artikel 22

Enhver har som medlem af samfundet ret til social tryghed og har krav på, at de økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder, der er uundværlige for hans værdighed og hans personligheds frie udvikling, gennemføres ved nationale foranstaltninger og internationalt samarbejde og i overensstemmelse med hver stats organisation og hjælpeklender.

Artikel 23

Enhver har ret til arbejde, til frit valg af beskæftigelse, til retfærdige og gunstige arbejdsvilkår og til beskyttelse mod arbejdsløshed.

Enhver har uden forskel ret til lige løn for lige arbejde.

Enhver, der arbejder, har ret til et retfærdigt og gunstigt vederlag, der sikrer ham selv og hans familie en menneskeværdig tilværelse, og om fornødent til lige til andre sociale beskyttelsesforanstaltninger.

Enhver har ret til at danne og indtræde i fagforeninger til beskyttelse af sine interesser.

Artikel 24

Enhver har ret til hvile og fritid, herunder en rimelig begrænsning af arbejdstiden, og til periodisk ferie med løn.

Artikel 25

Enhver har ret til en sådan levestandard, som er tilstrækkelig til hans og hans families sundhed og velvære, herunder til føde, klæder, bolig og lægehjælp og de nødvendige sociale goder og ret til tryghed i tilfælde af arbejdsløshed, sygdom, uarbejdsdygtighed, enkestand, alderdom eller andet tab af fortjenstmulighed under omstændigheder, der ikke er selvforskyldt.

Mødre og børn har krav på særlig omsorg og hjælp. Alle børn skal, hvad enten de er født i eller udenfor ægteskab, have den samme sociale beskyttelse.

Artikel 26

Enhver har ret til undervisning. Undervisningen skal være gratis, i det mindste på de elementære og grundlæggende trin. Elementær undervisning skal være obligatorisk. Teknisk og faglig uddannelse skal gøres almindelig tilgængelig for alle, og på grundlag af evner skal der være lige adgang for alle til højere undervisning.

Undervisningen skal tage sigte på den menneskelige personligheds fulde udvikling og på at styrke respekten for menneskerettigheder og grundlæggende friheder. Den skal fremme forståelse, tolerance og venskab mellem alle nationer og racemæssige og religiøse grupper, og den skal fremme De forenede Nationers arbejde til fredens bevarelse.

Forældre har første ret til at vælge den form for undervisning, som deres børn skal have.

Artikel 27

Enhver har ret til frit at deltage i samfundets kulturelle liv, til kunstnydelse og til at blive delagtiggjort i videnskabens fremskridt og dens goder.

Enhver har ret til beskyttelse af de moralske og materielle interesser, der hidrører fra en hvilken som helst videnskabelig, litterær eller kunstnerisk frembringelse, som vedkommende har skabt.

Artikel 28

Enhver har krav på en social og international orden, i hvilken de i denne erklæring nævnte rettigheder og friheder fuldt ud kan virkeliggøres.

Artikel 29

Enhver har pligter overfor samfundet, der alene muliggør personlighedens frie og fulde udvikling.

Under udøvelsen af sine rettigheder og friheder er enhver kun underkastet de begrænsninger, der er fastsat i loven alene med det formål at sikre skyldig anerkendelse af og hensyntagen til andres rettigheder og friheder og med det formål at opfylde de retfærdige krav, som moralen, den offentlige orden og det almene vel stiller i et demokratisk samfund.

Disse rettigheder og friheder må i intet tilfælde udøves i strid med De forenede Nationers formål og principper.

Artikel 30

Intet i denne erklæring må fortolkes som givende nogen stat, gruppe eller enkeltperson hjemmel til at indlade sig på nogen virksomhed eller foretage nogen handling, der tilsigter at nedbryde nogen af de heri opregnede rettigheder og friheder.